

ТЕАТРАЛІЗАЦІЯ ПОВСЯКДЕННЯ: ФЕНОМЕН ВІДЕОБЛОГУ

Грабарчук

Ольга Миколаївна

асистент кафедри тележурналістики та майстерності актора Київського національного університету культури та мистецтв

Грабарчук

Ольга Николаевна

асистент кафедри тележурналістики і майстерства актера Київського національного університету культури і мистецтв

Olha Hrabarchuk

Assistant Lecturer, Television Journalism and Actor's Skills Department, Kyiv National University of Culture and Arts

***Анотація.** Для сьогодення характерний стрімкий розвиток різних онлайн-сервісів. Соціальні мережі, блоги, вікі, подкасти змінили стиль життя людини. У статті дається систематизація та аналіз різноманітного відеоконтенту: особливо відеоблогів. Створення їх обумовлено прагненням індивіда до самовираження та самодемонстрації. Безпрецедентне самооголення, прагнення бути постійно в полі зорувизначене пошуком означуваного в умовах гіперреальності. Театралізація повсякдення обумовлена порожнечою сучасного нарциса. Як одна з форм комунікації, відео транслюється і сприймається поза певним місцем і часом. Відео наповнює особистий простір зовнішнім світом, не будучи цим світом і не репрезентуючи його, а створюючи щось, що нібито ним є.*

***Ключові слова:** блог, відеоблог, самовираження, індивідуалізм, нарцисизм.*

Беззаперечною даністю сьогодення є вплив інтернет-мережі, що все більше розширюється, впливає на всі сфери життя сучасної людини. Комунікативні, пізнавальні, торговельно-фінансові інтеракції переходять з площини безпосередньої взаємодії у бік їх віртуального забезпечення.

Лавиноподібний розвиток різних онлайн-сервісів, що рвучко увійшли до життя сучасної людини з руйнуванням меж реального, зі зміщенням аспектів необхідного і/або бажаного, трансформуючи саму природу людини у відкритті, а то й нав'язуванні іншого способу існування в невідривному зв'язку з різного роду гаджетами, веде до формування деякого загального простору, де власне й реалізуються людська присутність, взаємозв'язок і діяльність.

Звичайно ж такий яскравий, стрімкий, з далекосяжними наслідками процес не залишив байдужими багатьох учених зі спробами осмислити цей феномен у перспективі його впливу на суспільство й людину. Тема широка й багатогранна: це й питання, детально опрацьовані, і їх розуміння, що стало загальноприйнятним, як, наприклад, пов'язані з концептуалізацією інформаційного суспільства, культури індивідуалізму й нарцисизму роботи Д. Белла, Й. Масуда, Е. Тоффлера, Т. Стоуньєра, А. Турена, Ж. Липовецьки, Е. Гідденса.

Також до цієї теми приналежні ідеї віртуалізації життєдіяльності, специфіка комунікації й самореалізації через створення й передачу контенту різного роду на платформах інтер-

нету другого покоління, визначальними особливостями якого не є технологічні питання, характерні для інтернету першого покоління, а людина, її соціальні інтереси й особисті уподобання, що особливо явно виявило себе за появи соціальних мереж. Усі ці явища знаходять своє осмислення в роботах Дж. Барлоу, Д. Белла, М. Кастель, М. Маклюєна, Й. Масуда, Е. Тоффлера, Ж. Бодрієра, В. І. Муляра, В. Л. Іноземцева та ін.

Починаючи з 2005 року, з моменту створення YouTube, який є найбільшим, але за цього доступним веб-сайтом, призначеним для відео- й аудіообміну, на перший план виходять питання, пов'язані з продукуванням відеоблогів, що представляють інтерес з позиції вивчення самої природи даного жанру, а також у перспективі розуміння людини, яка веде блог.

На сьогодні існують напрацювання, що розкривають суть цих питань як з погляду психології та соціології, так і в площині філософії.

Докладний аналіз відеоконтенту представлений у роботі Андреаса Трескі “Теорія відео” [5]. Спробою зрозуміти відеопідкасти YouTube і їх вплив і зміст є робота Джона Сильвермана “YouTube до Ваших послуг: телефонні камери, журналістські розслідування та соціальний контроль”, опублікована в збірнику “Кінець журналізму” [4]. Блоги та інші форми інтерактивних медіа аналізуються в роботі “Медіа дискурс” [3] Дональдом Матісоном. Філософській критиці піддано крайній ступінь захопленості продукуванням і споживанням відео- та аудіоконтенту в публікаціях “Злий демон образів” і “Згвалтоване зображення” Жана Бодрієра [1; 2].

Найчастіше пильною увагою, як предмет дослідження, наділяють феномени відеоблогів як явище культури, комунікації або маркетингової активності. Однак залишаються недостатньо розкритими питання, пов'язані з розумінням внутрішніх процесів відеоблогерів, які безумовно супроводжують подібну форму, якщо не цільової діяльності, то проведення часу.

Таким чином, вивчення й розуміння відеоблогерства як однієї з провідних сьогодишніх стратегій самореалізації через актуалізацію самовираження в перспективі створення власного театального простору акторської самоподачі є безумовно актуальним, цікавим і цінним для можливості осмислення процесів, які супроводжують стрім-

кий розвиток інтернету другого покоління. І якщо об'єктом дослідження для нас виступає феномен відеоблогерства, то предметом — аспект театралізованої самоподачі відеоблогера.

Насамперед необхідно визначити поняття відеоблогу. Воно безпосередньо пов'язане з поняттям блогу, яким прийнято позначати феномени різного роду щоденників і журналів, які публікуються в інтернеті, персональних, командних або корпоративних, відмінною рисою яких є регулярне додавання записів (щогодинних, щоденних, щотижневих...). Записами вважаються як текстові, так і фото-, аудіо- та відеоматеріали.

Якщо намагатися типологізувати відеоблог, то можна виділити кілька напрямків, в межах яких вони створюються. Наприклад, це новинні блоги, платформою для яких є веб-сайти різних новинних програм або ж веб-сайти широкого доступу типу YouTube. Це навчальні блоги — знову ж таки, розташовані як на спеціалізованих за відповідними питаннями сайтах, так і широкого доступу. Саме такими можна вважати просвітницькі блоги, зміст яких не завжди відповідає істині, однак, безумовно, інтригує (“10 найнебезпечніших тварин”, “як вижити в пустелі” або “5 продуктів, які шкодять вашому здоров'ю” тощо). Також це Letsplay — контент, присвячений проходженню комп'ютерних ігор, знятих від першої особи — гравця.

Існують відеоогляди, у яких блогери пропонують увазі глядача огляд, аналіз і висновки з приводу тих чи інших продуктів (товарів), фільмів, магазинів, сайтів і, звичайно ж, вірусних відео. Останніми вважаються відео, що набули за вкрай короткий час величезну популярність (наприклад, в 2015 році кліп корейського співака Psy “GangnamStyle” протягом 2-х місяців набрав 2 мільярди переглядів). Одним із прикладів відеоблогу-огляду є розважальний гумористичний контент “ThisisХорошо”, у якому харизматичний ведучий Стас Давидов висміює вірусні або просто популярні відео інших авторів.

Для нашого дослідження найцікавіший напрямок, у якому створюються відеоблоги, — це розміщення раніше збережених відео, а також онлайн-трансляції стрімів (прямий ефір), що відображають події повсякденного життя блогера. Або не зовсім повсякденного, якщо події стосуються відпочинку, подорожей або відвідувань незвичайних місць (на відміну від відвідувань, наприклад, торгових розважальних центрів або ресторанів), але тим не мен-

ше вписуються в межі поняття “демонстрація власного життя”. Підтипом даного відеоблогу є дитячі відео, на яких діти самі або з дорослими, або ж з їхньою допомогою, створюють свою гру з власним сценарієм і героями.

Це можуть бути відео, зняті від першої особи за допомогою екшн-камери (наприклад, GoPro), у цьому випадку головний герой присутній в кадрі через маркери мови, дихання й руху камери, з’являючись фрагментарно на короткий час. Ось як описує Андреас Трескі у своїй роботі “Теорія відео” зміст і аналіз кліпу, знятий за допомогою екшн-камери, що розташована на шоломі автора-оператора Келлі Макгеррі й відображає його зворотне сальто на гірському велосипеді через 72-футовий каньйон: “Ми чуємо його дихання, відлік, звук мотора. Ми бачимо передню частину байка, невеликий схил, і безодню зліва й справа [...] Ми — на місці райдера. Це схоже на суб’єктивну камеру або зйомку від першої особи, як в ігровій симуляції. Але різниця в тому, що все це — реально. Ми постійно знаходимося з головним героєм, на межі і на краю. У небезпеці, і швидко рухаємося вперед нерівною, важкою стежкою” [5, 105].

Стрім-відео зародилися в основному як трансляція зі стаціонарних камер, розташованих у популярних місцях нашої планети (великі міста, пляжі або трансляція зоряного неба НАСА) або пряма онлайн-передача геймерських турнірів. На даний момент існує найбільший ресурс Twitch, де розташовані стрім-відео як геймерські, так і повсякденні, спрямовані з певною метою або просто як акт комунікації. Стрім-відео передають зображення в реальному масштабі часу, прив’язуючи автора до певної точки часу-простору.

Феномен відео-блогу впроваджений у загальний відео-простір інтернету, тим самим має не тільки специфічні, притаманні йому характеристики, але й несе на собі відбиток середовища, у якому зародився. “Відео всюди... Це звучить жахливо. Це повинь. Кількість відео в інтернеті зростає в геометричній прогресії. Щодня на мільйони гігабайт збільшується кількість завантаженого в мережу відео. Це — не океан, не зміна погоди з повільним підвищенням рівня річок, які виходять зі своїх берегів, ні, це — цунамі...” [5, 50].

Як одна з форм комунікації, відео транслюється і сприймається поза певним місцем і часом, що кардинально відрізняє його від телебачення й

кіно, проникаючи всюди, переміщується в інтимні зони перебування людини. Відео не прив’язане до організуючих факторів зовнішнього світу. Воно виступає назустріч глядачеві, підлаштовуючись під життєвий ритм, у якому той перебуває, диктуючи не тільки аксіологічний смисл ситуацій, а й направляючи і визначаючи вибір. Відео наповнює особистий простір зовнішнім світом, не будучи цим світом і не репрезентуючи його, а створюючи щось, що нібито ним є.

Величезна кількість відео-контенту своїми множинністю й різноманіттям як за змістом, так і за формою унеможливує репрезентацію чого-небудь або кого-небудь. “Його слід розглядати як тимчасову мережу образів, звуків, речей, предметів і об’єктів” [5, 55]. Усі вони взаємодіють між собою, миттєво торкаючись до різних об’єктних просторів у контексті специфічних форм і практик. “Онлайн-відео саме стало середовищем, простором-середовищем” [5, 56]. “Відео атмосферне. Відео постійно створює, змінює й коригує нове середовище буття і єднання” [5, 21].

Простір відеоконтенту, як і весь інтернет, живе у відсутності структурної організації та оптимальної можливості режиму контролю, будучи, як не парадоксально, за фактом дуже потужним фактором диктатури загальноприйнятої думки, як стихійно сформованої, так і технологічно створюваної владними структурами на догоду їхнім інтересам. У зазначеній перспективі інтернет можна порівняти з телебаченням, вплив якого детально було осмислено в роботах, наприклад, М. Маклюєна. Продовжуючи думку щодо аналізу відеосередовища інтернету, відзначимо, що вона протистоїть практикам нарративу, створюючи міцеліарний простір численних світів, які претендують на реалістичність, замінюючи собою те, що раніше існувало як реальність. Відео зробило крок від функції репрезентації до функції конструювання реальності. І ми перебуваємо в реальності відеоконтенту різного кшталту і спрямованості, одночасно будучи як споживачами, так і виробниками відеомасивів середовища-атмосфери.

Споживачі-виробники відеоконтенту, промовляючи словами Ж. Бодріяра “перетворюють себе в зображення” [1]. Продюцент відео ставить собі межі, за якими запис і трансляція повсякденного життя близькі до патологічного прагнення своєрідного ексгібіціонізму — неконтрольованої потреби

оголення. "...оголити своє повсякденне життя, свої бажання і свої можливості. Не залишити жодного секрету. Ніколи не втомлюватися виражати себе, говорити, спілкуватися. Бути відкритим для прочитання в будь-який момент, бути в променях ЗМІ (як жінка, яка 24 години на добу транслює в інтернет найдетальніші подробиці свого життя)" [1].

І якщо ексгібіціонізм панує лише в культурах, де нагота вважається ганебною, то що змушує інтернет-користувачів прагнути до демонстрації себе і свого життя? Заборона на самовираження в парадоксальній амбівалентності бути побаченим і прихованим, за будь-яку ціну бути постійно видимим і перебувати в невидимості. Як нібито єдине місце, де мене можуть побачити, у моєму страху відкритися, — анонімний простір інтернет-контенту, у якому я точно буду вартий уваги. Клубок гірких почуттів, що складається з нагальної потреби в іншому, і бути ним побаченим, зі страху бути ним відкинутим або оціненим, така характерна амбівалентність зраненого індивіда у світі індивідуалізму та нарцисизму з його апофеозом і апологією самотності.

За припинення перебування у ролі суб'єкта нарцистичної культури індивідуалізму сьогоdnішнього дня, яка проникла не тільки в громадські структури, а й в інтимні сфери життя, і визначила об'єктивації індивіда, останній намагається вгамувати соціальний інтерес і прагнення до самовираження у формах створення інтернет-відео — нескінченного потоку оголення повсякденності у спробах знайти свідка власного життя, знайти визнання й підтвердження своєї присутності й значущості хоч для кого б то не було. Театралізація повсякденності обумовлена порожнечою сучасного нарциса.

Океан споглядачів для океану демонстрантів — можливість самовираження, а також створення нової особистості (у сенсі личини), (по) бути іншим, відмінним, несхожим. Однак ця тенденція перероджується у власну протилежність — прагнення до оригінальності як загальної характеристики супроводжується її нормалізацією, як наслідок, вона перестає такою бути. Перенасичення образами призводить до їх вихолощування. "Чорний квадрат" Малевича — унікальне явище в живопису, залишиться оригінальним по праву першості, але наступні "квадрати" вже не зможуть претендувати на подібне місце в культурі.

Сучасний звичайний нарцис — породження гіперреальності, умови якої перетворюють індивіда

на знак або зображення, лише частину тієї реальності, що просочується крізь інтернет-наповнення, зміщуючи попередню, яку покликане було відображати. У наявності колапс дійсного й уявного, оскільки ні того, ні іншого немає, у спробах замінити одне іншим, у взаємній анігіляції. Про це пише Ж. Бодріяр у роботі "Злий демон образу" стосовно до телебачення, але це міркування є справедливим і для нашого дослідження: "Холодне світло телевізора безпечно для уяви (навіть для дитячої) з тих пір, як телебачення не показує нічого уявного з тієї простої причини, що саме більше не образ" [2]. Таким чином, параноїдальне прагнення до самодемонстрації через створення відеоконтенту є свідомо приреченим на невдачу пошуком означуваного, що могло б подарувати сучасному нарцису єдність і цілісність через визнання і прийняття.

Культура індивідуалізму й нарцисизму за сучасного рівня розвитку технологій надає безмежне поле для самовираження індивіда з яскравим експериментуванням щодо самотворення, заснування альтернативного стилю життя, у спробах визначити й актуалізувати автентичність через апробацію різних варіантів власної особистості. "Стиль життя в культурі індивідуалізму може мати два значення: засіб яскравого самовираження й спосіб самостійного звільнення від відчутних на собі тиску й обмежень" [6, 62].

Однак, у будь-якому прояві можна знайти як деструктивні ознаки, так і конструктивні. І якщо, з одного боку, явище надзахоплення створенням відеоблогів може бути визначене як наслідок патологічної за формою задоволення потреби в самовираженні з боку творця відео, то, з іншого боку, деякі відео наповнені інформаційною, просвітницькою або художньою цінністю і несуть не тільки зміст замісний, щодо якого зазначалося вище, але й творчий, як нове явище в культурі, що, безумовно, її збагачує.

Відеоблоги — місце, де можна пізнати масу цікавої та корисної інформації. Якщо вас цікавить якесь питання, швидше за все освітлення його вже існує у відповідному блозі. Створення відео вимагає залучення різного роду ресурсів: режисерська й операторська робота, акторська майстерність. Від якості виконаної роботи залежить популярність відео зокрема й блогу в цілому. Харизматичний блогер, який уміє подати себе, зацікавити глядача, зняти вміле відео, постає як професіонал, і це дозволяє йому заробляти на власному блозі чималі гроші,

оскільки популярність в інтернеті підкріплюється матеріально.

Багато відео — це невеликі за часом роботи, присвячені певній темі. Якщо згадати як зароджувалося кіно, то спочатку це були короткі роботи, що іноді висвітлювали якусь частину життя. Спочатку це не було постановочне кіно, а лише зйомка повсякденного життя. Але подібні відео ніколи не були вузько персональними, на відміну від тих, які ми можемо спостерігати сьогодні.

Сучасні загальнодоступні гаджети провокують надзахоплення звичайної людини виробництвом товарів, які раніше були лише для обраних. Це, своєю чергою, призводить до того, що інтернет затоплений низької (якщо не сказати найнижчої) якості контентом. Однак, у цьому є й позитивний контекст — коли у будь-якого охочого є можливість для творчості, якщо захоплення блогами й відеоблогами є відображенням специфічного стану культури й людини в ній на даний момент, але при цьому це прекрасна можливість розширення поля творчості й самореалізації.

Умови життя сучасної людини кардинально змінилися за останні десятиліття. У цьому є певна проблема: ускладнення психологічних обставин. Якщо матеріальні здебільшого вирішені, то психологічно сучасна людина відчуває перенавантаження. На-

віть якщо торкатися нашого питання — постійний перегляд відео, особливо травматичного змісту, може призводити до стресу [5, 132]. Але за цього відбулося різке й стрімке розширення кола спілкування як для відпочинку, так і для роботи, поява нових можливостей технічного характеру. І як приклад — створення цікавих роликів відеоблогерами, що швидше за все було б неможливим за інших обставин поза загальною досяжністю інтернету й технічних пристосувань для створення відео.

Таким чином, театралізація повсякденності, що ми споглядаємо у величезній кількості роликів, які наводнили інтернет-простір, має свої характеристики, витоки й наслідки. До перших належить прагнення авторів відобразити власне життя у всіх його подробицях, перебуваючи в ажіотажі самодемонстрації, коли саме існування стає відеоконтентом, підміняючи реальність. Дана тенденція органічно впливає із самої культури індивідуалізму й нарцисизму, прирікаючи індивіда на безуспішні пошуки означуваного в просторі гіперреальності, а суспільство на посилення його негативних характеристик. І той позитивний контекст, який все ж властивий феномену відеоблогу (розкриття творчого потенціалу, створення нових форм мистецтва), лише підтримує культуру в її тенденції індивідуалізму й нарцисизму.

Література / References:

1. *Бодрийяр Ж.* Изнасилованное изображение. URL: <http://www.photographer.ru/cult/theory/3685.htm> (дата звернення: 19.03.2018).
2. *Бодрийяр Ж.* Злой демон образа. URL: <https://redpsychology.wordpress.com/2015/01/19/zloi-demon-obrazov-zhan-bodryiar/> (дата звернення: 21.03.2018).
3. *Матисон Д.* Медиа-дискурс. Анализмедиа-текстов [пер. с англ. О. В. Гритчина]. Харьков: Гуманитарный центр, 2017. 264 с.
4. *Сильверман Д.* YouTube к Вашим услугам: телефонные камеры, журналистские расследования и социальный контроль. Под ред. А. Чарльза. Конец журнализма. Version 2.0. Индустрия. Технология и политика [пер. с англ. Е. Н. Николаева]. Харьков: Гуманитарный центр, 2016. 308 с.
5. *Трески А.* Теория видео. Онлайн-видео: эстетика или деградация видео [пер. с англ. О. В. Гритчина, Кривошея Е. А.]. Харьков: Гуманитарный центр, 2017. 252 с.
6. *Яцино М.* Культура индивидуализма [пер. с польс. А. В. Комаристов]. Харьков: Гуманитарный центр, 2012. 280 с.
1. *Bodryiar Zh.* Yznasylovanne yzobrazhenye. URL: <http://www.photographer.ru/cult/theory/3685.htm> (Last accessed: 19.03.2018).
2. *Bodryiar Zh.* Zloi demon obraza. URL: <https://redpsychology.wordpress.com/2015/01/19/zloi-demon-obrazov-zhan-bodryiar/> (Last accessed: 21.03.2018).
3. *Matyson D.* Medya-dyskurs. Analyzmedya-tekstov [per. s anhl. O. V. Hrytchyna]. Kharkiv: Humanytarnyi tsentr, 2017. 264 p.
4. *Sylverman D.* YouTube k Vashym usluham: telefonnye kamery, zhurnalistkye rassledovanyia y sotsyalnyi kontrol. Podred. A. Charlza. Konetszhurnalyzma. Version 2.0. Yndustryia. Tekhnolohyia y polytyka [per. s anhl. E. N. Nykolaeva]. Kharkiv: Humanytarnyi tsentr, 2016. 308 p.
5. *Tresky A.* Teoryia vydeo. Onlain-vydeo: estetyka yly dehradatsyia vydeo [per. s anhl. O. V. Hrytchyna, Kryvosheia E. A.]. Kharkiv: Humanytarnyi tsentr, 2017. 252 p.
6. *Iatsyno M.* Kultura yndyvydualyzma [per. s pols. A.V. Komarystov]. Kharkiv: Humanytarnyi tsentr, 2012. 280 p.

Грабарчук Ольга Николаевна

Театрализация повседневности: феномен видеоблога

***Аннотация.** Сегодняшний день охарактеризован стремительным развитием различных онлайн-сервисов. Социальные сети, блоги, вики, подкасты изменили стиль жизни человека. В статье дается систематизация и анализ многообразного видеоконтента: в особенности видеоблогов. Создание их обусловлено стремлением к самовыражению и самодемонстрации индивида. Беспрецедентное самообнажение, стремление быть постоянно видимым определено поиском означающего в условиях гиперреальности. Театрализация повседневности обусловлена пустотой современного нарцисса. Являясь одной из форм коммуникации, видео транслируется и воспринимается вне определенного места и времени. Видео наполняет личное пространство внешним миром, не будучи этим миром и не репрезентируя его, а создавая нечто, что якобы им является.*

***Ключевые слова:** блог, видеоблог, самовыражение, индивидуализм, нарциссизм.*

Olha Hrabarchuk

Everyday Life the Atricality: the Video Blog Phenomenon

***Summary.** Rapid development of various online services is a characteristic of present day life. Social networks, blogs, wikis, podcasts have changed the lifestyle of a person. The article gives systematization and analysis of various video contents, especially of video blogs. Their creation is due to the individual's desire for self-expression and self-demonstration. An unprecedented self-proclamation, the desire to be constantly in sight is determined by the search for this in terms of hyperreality. As one of forms of communication, the video is broadcasted and perceived outside a specific place and time. It fills the personal space with the outside world, not being this world and not representing it, but creating something that it supposedly has. A huge amount of video content in its plurality and variety, both in terms of content and form, makes it impossible to represent anything or anyone. The space of video content, like the entire Internet, lives in the absence of a structural organization and the optimum ability of the control regime. The Internet environment, in particular, the video content, opposes the practices of the narrative, creating the mycelial space of numerous worlds that claim to be realistic, replacing what previously existed as a reality. The video took a step from the function of representation to the function of constructing reality by changing the role of a person, first of all, as the video-mass-medium-atmosphere consumer and manufacturer. Now, a person lives in an atmosphere of endless video, turning to one's own accord (referring to J. Baudrillard) into the image. The culture of individualism and narcissism at the current level of technology development provides an infinite field for self-expression of the individual with a vivid experimentation on self-creation, the establishment of an alternative lifestyle and attempts to identify and update authenticity through the testing of different variants of one's own personality. Theatricality of everyday life is due to the emptiness of modern narcissus. Violations of subjectivity were determined by the attempts of the individual to satisfy social interest and the desire to express themselves in the forms of creating an Internet video — an endless flow of everyday life extirpation in attempts to find a witness of one's own life, to find recognition and confirmation of one's presence and significance, at least for someone.*

***Keywords:** blog, video blog, self-expression, individualism, narcissism.*

Стаття надійшла до редакції 14.04.2018